

I.

(Rezolucije, preporuke i mišljenja)

REZOLUCIJE

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

577. PLENARNO ZASJEDANJE EUROPSKOG GOSPODARSKOG I SOCIJALNOG ODBORA,
22.3.2023.–23.3.2023.

Rezolucija Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Ujedinjeni za demokraciju”

(2023/C 184/01)

Izvjestitelji: **Stefano MALLIA (MT-I)**

Oliver RÖPKE (AT-II)

Séamus BOLAND (IE-III)

Pravna osnova:	pravilo 50. Poslovnika
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	23.3.2023
Plenarno zasjedanje br.:	577
Rezultat glasanja (za/protiv/suzdržani):	181/0/5

Od početka rata na području Europe, oporavak od pandemije, demokratske vrijednosti, prostor za građansko djelovanje, sloboda medija, raznolikost i liberalna demokracija s obje su strane granica EU-a izloženi pritisku i degradaciji: manje od 50 % globalne populacije živi u demokratskim sustavima.

Dok se pred očima svijeta i dalje odvija užasan rat u Ukrajini sa svim svojim pogubnim humanitarnim, socijalnim i gospodarskim posljedicama, Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) poziva na jačanje demokracije i demokratskih vrijednosti.

Izuzetna mobilizacija organizacija civilnog društva EU-a koje ukrajinskom narodu pružaju humanitarnu, logističku i medicinsku pomoć pokazala je važnost dobro povezanog, učinkovitog i dinamičnog civilnog društva. Osim u Ukrajini, svjedočimo i pokretima građana i građanki koji se bore za demokraciju u Iranu, Bjelorusiji i Moldaviji. Njihovim jačanjem jačaju se demokracije.

Sada treba, više nego ikad, ulagati u veću otpornost demokracija i njihovu sposobnost da bolje očuvaju naša temeljna prava, izgrade dugotrajni mir i stabilnost i, u konačnici, osiguraju blagostanje za sve.

Nema sumnje da bismo zajedno trebali razmišljati o novim načinima na koje možemo ojačati strukture participativne demokracije. Snažno, neovisno i raznoliko civilno društvo važnije je nego ikad jer je ključno za osiguravanje aktivnog građanstva i otporne demokracije koji mogu zaštititi vladavinu prava, temeljna prava, slobodu izražavanja i integritet našeg demokratskog načina života. U skladu s člankom 2. UEU-a, demokracija u EU-u neodvojivo je i neopozivo povezana s konceptima jednakosti, pravde, poštovanja ljudskih prava i nediskriminacije.

U vremenima složenih promjena i izazova, deliberativna i participativna demokracija mogu biti dio šire vizije o potrebnim promjenama sistema. Postoje brojni primjeri koji, ako se učinkovito provedu, mogu tvorcima politika omogućiti donošenje teških odluka o najzahtjevnijim problemima javne politike i povećati povjerenje između naroda i vlade. No, prvo treba voditi računa o raznolikosti mišljenja i pravu na njegovo slobodno izražavanje. Međutim, participativna demokracija nije univerzalno rješenje. Demokratska društva suočavaju se sa širokim rasponom izazova koji iziskuje različite oblike sudjelovanja, a za demokratsko upravljanje potrebno je u različite svrhe koristiti različite mehanizme kako bi se iskoristile njihove prednosti i nedostaci.

Zajedno moramo težiti novoj ravnoteži između predstavničke, participativne i izravne demokracije.

U zaključcima o europskoj demokraciji, donesenima na Konferenciji o budućnosti Europe 9. svibnja 2022., a posebno u prijedlozima 36. i 39., **postavljeni su ciljevi većeg sudjelovanja građana i jačih struktura participativne demokracije i deliberativnog djelovanja**. S obzirom na rezultate Konferencije o budućnosti Europe i svoju važnu ulogu, EGSO želi predstaviti različite mogućnosti koje bi mogle poslužiti kao nacrt za institucionalne reforme, a najbolje bi služile njegovoj svrsi.

U tom kontekstu i u kontekstu Dana civilnog društva 2023., Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO):

1. poziva na učinkovitu provedbu članka 11. UEU-a, što bi podrazumijevalo **europsku strategiju za civilno društvo** i europski statut udruga, čime bi se povezali različiti sastavni dijelovi i ostvario istinski osnažujući i uključiv prostor. Time bi se obnovio angažman i proveo strukturirani civilni dijalog u svim institucijama EU-a, među ostalim pozivanjem organiziranog civilnog društva na socijalne samite i konferencije na visokoj razini. Za postizanje smislenijeg i šireg angažmana sektora civilnog društva važni su i resursi. Potrebno je povećati mogućnosti financiranja i osmisлити pravedne i transparentne političke okvire, među ostalim i u području prekogranične zaštite, kako bi sve organizacije civilnog društva, uključujući organizacije mladih, organizacije koje djeluju u području socijalne ekonomije i volonterskom sektoru, mogle izgraditi kapacitete i otpornost. Usto je važno osigurati i pristup fleksibilnim i održivim resursima, bilo privatnim ili javnim;
2. naglašava da treba ojačati ključnu ulogu organiziranog civilnog društva i socijalnih partnera u podupiranju deliberativne demokracije kako bi se upotpunila predstavnička demokracija i tako u svim državama članicama i na razini EU-a dodatno ojačao civilni dijalog. Snaga i moć europskih demokracija temelje se na čvrstoj i sveobuhvatnoj suradnji između EU-a i njegovih država članica, koja mora pomoći u izgradnji kapaciteta neovisnih organizacija civilnog društva jer su one „čuvarice općeg dobra” i neizostavne za pronalaženje održivih rješenja, promicanje društvenih inovacija i izgradnju uzajamnog povjerenja u društvima. One pomažu i u utvrđivanju postupaka, stručnim znanjem povećavaju raznolikost rasprava i olakšavaju participativnu demokraciju, kako je utvrđeno u Ugovorima;
3. poziva na rješavanje postojećih problema zauzimanjem holističkog i suradničkog pristupa obrazovanju i osposobljavanju. Europsku politiku za vještine trebalo bi oblikovati zajedno s organizacijama civilnog društva i socijalnim partnerima koji imaju politički kapital i konkretna znanja, a razumiju trenutačne potrebe i nedostatke; u tom kontekstu poziva na to da se 2025. proglasi Europskom godinom volontera jer taj sektor ima ključnu ulogu u razvoju neformalnih vještina;
4. ističe da se participativna i deliberativna demokracija temelje na međusektorskim kompetencijama: suradnji, kritičkom razmišljanju, rješavanju problema, demokratskom i kolektivnom upravljanju, rješavanju sukoba, građanskom odgoju i medijskoj pismenosti. Te su kompetencije ključne za suzbijanje protudemokratskih trendova, promicanje europskih vrijednosti i prevladavanje postojećih socioekonomskih i političkih podjela, a istodobno savjetodavnim ili participativnim sredstvima osnažuju organizacije civilnog društva i socijalne partnere za zajedničko osmišljavanje politika u cilju postizanja odgovornosti, transparentnosti i aktivnog građanstva;
5. predano doprinosi daljnjem razvoju alata za jačanje participativne i deliberativne demokracije, poput europske građanske inicijative i internetskih javnih savjetovanja EU-a, koji moraju biti u potpunosti dostupni i priopćeni široj javnosti;
6. naglašava važnost europskih izbora 2024. i ključnu ulogu organizacija civilnog društva u poticanju sudjelovanja biračkog tijela i njegovog proeuropskog raspoloženja, kao i u borbi protiv neizlaska na izbore i dezinformacija. Poziva europske političke grupacije da u svojim izbornim manifestima istaknu ulogu organizacija civilnog društva u poboljšanju demokratskog života;

7. ponovno ističe da je spreman, zajedno s organizacijama civilnog društva i institucijama EU-a, djelovati kao posrednik u raspravi o europskom projektu sa svim građanima i građankama, a ne samo onima koji u njega već vjeruju, i dopirati do njih u njihovim zajednicama, regijama, gradovima i selima. Stoga je ključno stvoriti mogućnosti za sudjelovanje u javnim raspravama i poticati kulturu sudjelovanja na svim razinama;

8. Komisija bi u svoj plan radnih mjesta trebala uvrstiti mogućnost osoba za kontakt zaduženih za građanski dijalog i s državama članicama raditi na tome da, koristeći sredstva iz europskih fondova, jačaju strukturu tog dijaloga i potiču njegovu uspostavu tamo gdje ga nema. Tako bi se podigla svijest i poboljšala kvaliteta civilnog dijaloga, a Komisiji i državama članicama pomoglo da shvate da građanski dijalog koji dobro funkcionira može unaprijediti oblikovanje politika. Civilni dijalog ojačao bi se aktivnostima istraživanja i praćenja, što bi dovelo do utvrđivanja i razmjenjivanja najboljih praksi;

9. u tom pogledu ističe da je za mobilizaciju mladih glasača i glasača koji prvi put glasaju posebno važno sudjelovanje mladih i njihovih organizacija. Da bi se postigla potpuna reprezentativnost, treba podržati rješenja koja omogućuju široku uključenost i potiču jednake mogućnosti u tom pogledu. Treba doprijeti do onih koji su najudaljeniji od centara za donošenje odluka i povesti rasprave s njima, a nužno je i veće sudjelovanje na lokalnoj razini;

10. poziva Europski parlament, Europsko vijeće i države članice da hitno izmijene Izborni akt iz 1976. kako bi se pojasnila načela univerzalnosti, neposrednosti i tajnosti izbora. Time bi se omogućila provedba standarda u cijelom EU-u, čime bi se osobama s invaliditetom zajamčila glasačka prava.

Oslanjajući se na navedene preporuke i Konferenciju o budućnosti Europe, EGSO:

11. smatra da je nedavno potpisanim protokolom o suradnji s Europskom komisijom (27. listopada 2022.) ponovo preuzeta politička obaveza doprinošenja europskom političkom programu i glavnim europskim ciljevima⁽¹⁾ i težnjama, odnosno postizanju konkurentne, gospodarski prosperitetne, socijalno uključive i okolišno održive Europske unije. Istodobno svim Europljanima i Europljankama valja osigurati socijalnu pravednost tranzicije prema klimatskoj neutralnosti, digitalizacije i demografskih promjena, kao i uspješnost europskog zelenog plana i digitalnog desetljeća do 2030. Europska unija mora se voditi i europskim stupom socijalnih prava i Programom konkurentnosti, političkim planovima kojima se osigurava da nitko ne bude zapostavljen;

12. spreman je i može, više nego ikad prije, legitimno djelovati kao središnji forum za sudjelovanje građana i organiziranog civilnog društva, uključujući buduće panele građana i građanki. Uloga takvog središnjeg foruma bila bi povećati učinak tekućih savjetovanja s građanstvom koja organiziraju Europska komisija i druge institucije i sustavno prikupljati povratne informacije od europskog organiziranog civilnog društva o svim glavnim prioritetima i politikama europskog političkog programa. Time će se ojačati povjerenje javnosti u projekt i institucije EU-a jer će građani i građanke imati stvarnu ulogu u javnom donošenju odluka. EGSO bi imao ulogu domaćina koji uz pomoć vanjskih stručnjaka i predstavnika organizacija civilnog društva usmjerava, nadzire, osmišljava, organizira, vodi i olakšava deliberativne postupke. To se temelji na završnom izvješću Konferencije o budućnosti Europe od 9. svibnja 2022. u kojem se izričito poziva na „jačanje institucijske uloge Odbora kako bi ga se osnažilo kao koordinatora i jamca aktivnosti u području participativne demokracije, kao što su strukturirani dijalog s organizacijama civilnog društva i paneli građana i građanki”. U tom bi kontekstu preporuke iz samoinicijativnih mišljenja EGSO-a i razmatračkih mišljenja na zahtjev Komisije trebalo, prema potrebi, preispitivati u okviru evaluacija politika EU-a;

13. smatra da bi se paneli građana i građanki i savjetovanja s organizacijama civilnog društva mogli usmjeriti na utvrđivanje programa, primjerice pripremanje programa rada Komisije, ili biti povezani sa životnim ciklusom ključnih zakonodavnih prioriteta. Doprinos građana i građanki mogao bi biti najkorisniji u predzakonodavnoj fazi, u kojoj se vode rasprave i iznose preporuke prije donošenja određenih ključnih (zakonodavnih) prijedloga. Stoga bi se savjetovanja s panelima građana i građanki i organizacijama civilnog društva mogla provoditi na temelju godišnjeg plana i vremenskog okvira koje bi utvrđivao EGSO u suradnji s europskim institucijama. To bi moglo uključivati posebne zahtjeve Europske komisije, Europskog parlamenta ili Vijeća Europske unije, rad EGSO-a na vlastitu inicijativu ili na inicijativu njegove partnerske organizacije, Europskog odbora regija;

14. ponavlja da bi ciklus mogao započeti govorom o stanju Unije i izjavom o namjeri, imajući na umu godišnji program rada Europske komisije za sljedeću godinu. Savjetovanja bi se održavala u prvoj polovini sljedeće godine;

⁽¹⁾ Članci 2. i 3. Ugovora o Europskoj uniji.

15. kao dopunu alatima za jačanje vladavine prava, nastaviti će drugim institucijama EU-a predlagati uspostavu godišnjeg foruma EU-a o temeljnim pravima, ljudskim pravima i vladavini prava, koji će poboljšati praćenje jer će donositeljima odluka u EU-u omogućiti da od organiziranog civilnog društva i lokalnih organizacija iz svih država članica EU-a dobivaju rana upozorenja o potpunoj i transparentnoj primjeni članka 2. UEU-a. Nadalje, poziva Europsku komisiju da u predstojeću reviziju akcijskog plana za europsku demokraciju uvrsti poglavlje o civilnom društvu. EGSO će važnu ulogu imati i u praćenju procesa pristupanja zemalja kandidatkinja i olakšavat će smislenu raspravu s dionicima kako bi se osiguralo poštovanje europskih vrijednosti, uključujući one koje utječu na nacionalne i etničke manjine;

16. pokrenut će europski tjedan civilnog društva kako bi ojačao svoju ulogu doma europskog civilnog društva i proširio doseg svojih vodećih inicijativa poput Dana civilnog društva, Dana europske građanske inicijative, YEYS-a i Nagrade za civilno društvo. Ta će inicijativa okupiti ključne aktere u europskim i nacionalnim organizacijama civilnog društva i osigurati forum za dijalog o pitanjima od važnosti za dionike civilnog društva na europskoj razini. Nastojat će ojačati aktivnosti na lokalnoj razini kako bi u što većoj mjeri uključio one čije su mogućnosti sudjelovanja u raspravama o europskim pitanjima ograničene i osigurao da se u postupcima donošenja odluka u obzir uzme i njihov glas.

Bruxelles, 23. ožujka 2023.

Predsjednica
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Christa SCHWENG
